

Mădălina Dana RUCSANDA

Mădălina Dana RUCSANDA

IACOB MUREȘIANU

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2020

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Roxana Pepelea,
Universitatea Transilvania din Brașov

Conf. univ. dr. habilit. Petruța Coroiu,
Universitatea Transilvania din Brașov

Copyright © 2020 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RUCSANDA, MĂDĂLINA DANA

Iacob Mureșianu / Mădălina Dana Rucsanda. - Ed. a 2-a. -
Craiova : Universitaria, 2020

Conține bibliografie

ISMN 979-0-9009911-9-5

ISBN 978-606-14-1635-6

929

© 2020 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

IACOB MUREȘIANU (1857-1917)

PROLEGOMENE

Iacob Mureșianu, descendent și vrednic urmaș al familiei Mureșianu, personalitate artistică caracterizată prin talent, sensibilitate, inteligență, modestie, discreție, tenacitate și răbdare, a abordat toate mijloacele prin care arta sa putea sluji dezvoltării muzicii din perioada în care a trăit.

Ca muzician, îl poate caracteriza, de la bun început, concepția, deseori exprimată de către el, cum că arta muzicală cultă trebuie să oglindească spiritul autentic al poporului căruia îi aparține; iar faptul că a apelat, întotdeauna, la sursele inepuizabile ale folclorului muzical și că a reușit să filtreze acest material primar, cu o sensibilitate și cu un rafinament deosebit, îl poate situa cu cinste printre clasicii muzicii noastre. Tematica abordată, în prezentul studiu, prezintă creația, personalitatea și gândirea muzicologică a maestrului Iacob Mureșianu, precum și viabilitatea concepțiilor sale despre artă, în lumina contemporaneității.

Pe lângă bogata sa creație corală, vocal-simfonică, simfonică și pianistică, Iacob Mureșianu a desfășurat și o largă activitate de pedagog, de folclorist, de interpret și de publicist, completând imaginea unei personalități care s-a aflat în slujba poporului său.

Creația sa cuprinde 260 de lucrări: oratorii; balade pentru soliști, cor și orchestră; 7 operete; lieduri; piese corale, pentru diferite formații; 25 de lucrări de muzică liturgică și religioasă; 52 piese pentru pian, 6 lucrări pentru orchestră

mare; piese pentru orchestră de coarde; lucrări pentru fanfară. Unele dintre aceste compoziții sunt considerate ca fiind deschizătoare de drumuri: uvertura festivă „Ștefan cel Mare” - primul poem simfonic românesc; balada „Mănăstirea Argeșului” - primul oratoriu profan românesc. Prin piesele pentru pian sau vioară și pian, a pus bazele culturii pianistice românești.

Ca muzicolog și ca publicist, a înființat prima revistă muzicală din Transilvania, „Musa Română” (1888-1907), cu caracter educativ și de îndrumare a vieții artistice transilvănene.

Ca pedagog, a desfășurat o intensă activitate de predare, la toate școlile greco-catolice din Blaj, ajungând și la 46 de ore săptămânal – „o muncă de Sisif”, cum se exprimă fiica lui, Sevastia, în „Amintirile” sale, nepotrivită cu imensul lui talent. Amintim și realizarea primului manual de muzică din școala românească transilvăneană, precum și folosirea metodelor active de învățare ale muzicii cu ajutorul instrumentelor.

Pentru aceste considerente, am decis să evidențiez, în această lucrare, atât importanța activității lui Iacob Mureșianu asupra epocii sale, cât și impactul pe care marele compozitor l-a avut asupra dezvoltării muzicii românești posterioare.

Muzicologii au încercat, prin studiile consacrate, până în prezent, personalității și creației lui Iacob Mureșianu, să atribuie valoarea maximă atinsă, pentru perioada în care compozitorul s-a manifestat creator. Inserăm, în cele ce urmează, câteva gânduri dedicate compozitorului, care atestă aprecierea de care s-a bucurat, din partea muzicienilor contemporani lui și a celor care i-au studiat creația.

Tiberiu Brediceanu: „În amintire mult mai vie păstrez, din copilăria mea, impresia pe care a făcut-o asupra lumii

muzicale bănățene, din vremea aceea, revista „*Musa Română*”. În familia noastră, sosirea fiecărui număr era întâmpinată cu bucurie. Ne adunam, mici și mari, în jurul pianului; mama mea ne cânta noile piese apărute și inimile noastre erau captivate curând de vraja acestor minunate bucăți muzicale, caracterizate, mai toate, printr-un fond profund național. Din această cauză, „*Musa Română*” a devenit foarte iubită și populară în cercuri largi. O găseai abonată în toate casele românești, unde se făcea muzică și nu era o serată muzicală sau un concert în timpul acela, la care să nu se cânte ceva din „*Muză*”¹.

Sabin Drăgoi afirma: „Deși eu nu am avut fericirea să mă înfrupt nemijlocit de învățămintele propovăduite de Iacob Mureșianu, îl admir și îi port recunoștință ca unul care a întemeiat școala ardeleană”².

George Breazul: „Înainte a tuturor marilor noștri înaintași, care au fost în vreun chip preocupați de folclorul muzical, Iacob Mureșianu, tânărul care nu avea atunci mai mult de 24 de ani, ajunsese să-și dea seama de valoarea muzicii noastre populare și de necesitatea de a culege și nota”³. [...] „Compozitorul este tot atât de preocupat de formarea națională a creațiilor sale, pentru care, acolo unde lipsește cuvântul românesc, ca în compozițiile pentru pian și, în general, în cele

---

¹ Sbârcea, George. *Tiberiu Brediceanu, în slujba muzicii românești (capitolul Iacob Mureșianu și îndemmurile Blajului)*, București, Editura Muzicală, 1967.

² Mureșianu, Iacob. *Opere. Publicistică-Scrisori*, vol. I, București, Editura Muzicală, 1983, p. 12.

³ Breazul, George. *Pagini din istoria muzicii românești*, București, Editura Muzicală, 1966, p. 365.

de muzică instrumentală, caută să inventeze limbajul muzical-național corespunzător, propriu, prin care să-și exprime convingerile, sentimentele și să fie înțeleș de popor”⁴.

Enea Borza: „Despre Iacob Mureșianu putem spune ca despre artistul cetățean cel mai conștient, că și-a îndeplinit reala sa menire, neobosit ca un titan, într-o deplină clarviziune și competență, și și-a pus, în mod nobil și dezinteresat, arta în slujba poporului”⁵.

Gheorghe Merișescu: „Iacob Mureșianu a abordat, cu deosebită competență, aproape toate laturile artei muzicale, de la compoziție și pianistică, până la folclor, muzicologie și pedagogie. [...] Contribuția lui Iacob Mureșianu, la evoluția muzicii românești, nu se rezumă doar la abordarea unor noi genuri și forme muzicale – el este, în primul rând, creator de limbaj, element care nu a existat. [...] La Mureșianu, materialul folcloric devine subiect de dezvoltare creatoare, de aplicare fericită, în muzica românească, a tuturor cuceririlor de până atunci ale romantismului muzical”⁶.

Viorel Cosma: „Creatorul formei mari vocal-simfonice românești”⁷.

George Sbârcea: „Precuvântarea de pe prima pagină a *Musei Române* poate fi socotită cel dintâi program-manifest al creării unei școli muzicale românești”⁸.

---

⁴ *Op. cit.*, p. 369.

⁵ Borza, Enea. *Contribuția lui Iacob Mureșianu la începuturile culturii pianistice românești*, în: *Lucrări de muzicologie*, vol. II, Conservatorul Gheorghe Dima, Cluj, 1966, p. 220.

⁶ Merișescu, Gheorghe. *Iacob Mureșianu (Viața și opera)*, București, Editura Muzicală, 1966, p. 64, 86.

⁷ Cosma, Viorel. *La împlinirea unui veac de la nașterea lui Iacob Mureșianu*, în: *Cultura poporului*, București, nr. 6/1957.

Zeno Vancea: „Maestrul neîntrecut al muzicii corale”⁹.

Doru Popovici: „Tot de numele lui Iacob Mureșianu se leagă apariția primei compoziții vocal-simfonice românești, „*Mănăstirea Argeșului*”, o amplă baladă și a uverturii „*Ștefan cel Mare*”, care, prin tematica ei populară sau în stil popular și meritoria tratare orchestrală, poate fi considerată ca primul poem simfonic românesc”¹⁰.

Rodica Oană-Pop: „Iacob Mureșianu rămâne primul compozitor român, care valorifică melodica și ritmica noastră populară în genuri ale muzicii romantice universale” și „fiecare din aceste compoziții reafirmă spontaneitatea și ușurința cu care se exprimă Mureșianu în limbajul muzicii, precum și buna sa pregătire în domeniul compoziției și pianului”, concluzionând că: „în creația pianistică românească preenesciană, compozițiile lui Iacob Mureșianu reprezintă un moment culminant, realizând, pentru prima oară, un perfect echilibru între conținutul emoțional și limbajul muzical național încadrat, nu o dată, în genuri și forme ale muzicii europene”¹¹.

Octavian Lazăr Cosma: „... Iacob Mureșianu apelează la folclorul țărănesc transilvănean, introduce doina, în cadrul creației profesioniste, valorifică modalismul popular și cântarea parlando-rubato”, „adâncește problema specificului național, căutându-l într-o zonă mai puțin contaminată”,

---

⁸ Sbârcea, George. *Iacob Mureșianu și Musa Română*, în: *Studii muzicologice*, București, nr. 7/1958.

⁹ Vancea, Zeno. *Iacob Mureșianu – lucrări vocale și instrumentale*, supliment la revista *Muzica*, București, nr. 3/1957.

¹⁰ Popovici, Doru. *Muzica corală românească*, București, Editura Muzicală, 1966.

¹¹ Pop-Oană, Rodica. *Creația pianistică românească-secolul XIX*, București, Editura Muzicală, 1980, p. 141, 114, 147.

exemplele analizate demonstrând că: „evident, Mureșianu premerge realizările compozitorilor noștri în descoperirea folclorului sătesc” și „anterior lui Musicescu, a văzut în melosul țărănesc sensul deplinei originalități a muzicii profesioniste, în perioada când încă nu se definise posibilitatea tratării modale a melosului orășenesc”¹².

În realizarea acestui studiu, am putut beneficia de informații din arhiva, de o inestimabilă valoare culturală, a Mureșenilor, aflată la Muzeul „Casa Mureșenilor”, muzeu care s-a înființat în anul 1968, ca urmare a donației făcute de către urmașii familiei Mureșianu. Deoarece familia Mureșenilor a condus, timp de mai bine de o jumătate de secol, „Gazeta Transilvaniei”, corespondența cu frunțașii politici ai vremii lor, atât din Transilvania, cât și din celelalte provincii locuite de către români, este foarte bogată. Importante sunt și documentele legate de istoria Imnului național, „Deșteaptă-te, române”, ale cărui versuri aparțin lui Andrei Mureșanu.

În Muzeul „Casa Mureșenilor”, astăzi se țin recitaluri de muzică și de poezie, conferințe, comemorări, concursuri, se organizează vizite ale elevilor, totul desfășurându-se în armonie, deoarece persoanele care lucrează în muzeu continuă tradiția instaurată de marii înaintași.

---

¹² Cosma, Lazăr Octavian. *Hronicul muzicii românești*, vol. IV, București, Editura Muzicală, 1976, p. 341, 388-389, 430-431.

Interior din Muzeul „Casa Mureșenilor”, Brașov

„... Muzica este foarte strâns legată de viața omului și de aceea nu este un lux, precum mulți cred încă aceasta, ci este unul din cei mai puternici factori care influențează numai în bine asupra spiritului omului”.

„... noi, ca muzicieni, trăim după ce murim, căci trăind suntem numai suferiți și puțin recunoscuți”.

(Scrisoare către tatăl său, 22 ianuarie 1882)

I.

DATE BIOGRAFICE

1.1. Proveniența Mureșenilor

Conform informațiilor provenite din cronicile existente, familia Mureșenilor descinde din neam domnesc, de pe meleagurile Maramureșului, fiind caracterizați ca fiind oameni mândri și neînduplecați în fața cotropitorilor, iar când nu puteau face față greutăților, înfruntau cu seninătate exodul¹³.

Conform arborelui genealogic al familiei Mureșianu, găsim în cronicile timpului informații despre 4 frați, care își încheie pribegia în șesul Transilvaniei, stabilindu-se în localități diferite: Nimigea, Feleac, Ienciu de Câmpie și Rebrișoara. Locul de baștină al ramurii Mureșenilor, din care s-a născut compozitorul¹⁴, se află la Rebrișoara, iar arhivele parohiale din localitate îl menționează, pentru prima dată, pe săteanul Artenie Mureșianu, ai cărui urmași nu au părăsit cinul preoțesc, decât pe la jumătatea secolului al XIX-lea.

Un alt membru al familiei, născut în 1771, este Ion, bunicul compozitorului, absolvent al școlii grănicerești din Rebrișoara care, după doi ani de studii la Blaj, se stabilește ca

---

¹³ S-a întâmplat în secolul al XVIII-lea cu o ramură a Mureșenilor, în urma presiunilor de ordin religios. Aceștia, deși fuseseră menționați, încă din timpurile voievozilor Balica și Drag (sec. XIV) sau în documentele descălecătorului Bogdan, nu apar în documente decât în secolul al XVIII-lea.

¹⁴ Merișescu, Gheorghe. *Iacob Mureșianu (Viața și opera)*, București, Editura Muzicală, 1966, p. 24.

preot în comuna sa natală și participă ca stegar al regimentului său, la cea de-a doua campanie împotriva lui Napoleon, fiind luat prizonier de către francezi, pentru o vreme.

Contactul cu oameni și cu obiceiuri noi au imprimat, acestui preot de țară, o mentalitate diferită de aceea a mediului său, personalitatea acestuia fiind descrisă de către Iacob Mureșianu - tatăl, viitorul redactor al cunoscutei „*Gazeta Transilvaniei*”: „...tatăl meu și moșul tău, divul, îmi zice: nu fi, fiule, rob pântecului și nici patimilor și poftelor trupești, căci îndată ce acestea îți vor arunca căpăstrul pe cap, ești pierdut pentru totdeauna” sau, dintr-o scrisoare, tot către Aurel (fratele compozitorului), la Viena: „...tu știi că eu, ca tată și binevoitor fiilor mei, nu mă pot mulțumi decât numai cu deplina sinceritate și cu necondiționata ascultare a fiilor mei. Această potestate părintească o am ereditat de la străbunii mei prin istorie, dar și de la tatăl meu, și v-o transpun și vouă când veți îmbrăca asemenea obligăminte față cu jurul nostru”¹⁵.

Dintre cei cinci copii ai părintelui Ioan, numai unul singur - Dumitru - a îmbrățișat preoția, în timp ce ceilalți au ocupat diferite funcții ale administrației civile locale, cel mai de seamă fiind Iacob (1812-1887), tatăl compozitorului, care își va desfășura activitatea de profesor și de publicist.

Ca director al publicației „*Gazeta Transilvaniei*”, a promovat, în paginile acesteia, cultivarea gustului pentru creația populară, a trezirii interesului pentru bogăția și frumusețea acesteia.

În anul 1877, meritele lui Iacob Mureșianu – tatăl, publicist renumit al vremii și exponent al vieții culturale din

---

¹⁵ Cornea, Paul, *Studii de literatură modernă*, București, ESPLA, 1963, pag. 109-111.